

לקראת ניתוח לכריתת ראש הבלב - WHIPPLE PROCEDURE

ההדרכה כתובה בלשון זכר מטעמי נוחות בלבד ומיועדת למטופלים ומטופלות כאחד

מטופל יקר,

המידע שלפניך יעזור לך לעבור את תקופת האשפוז וההחלמה בדרך הטובה והבטוחה ביותר. מידע זה אינו מחליף את ההסבר שיינתן ע"י הרופא ואינו מחליף את דף ההסכמה לניתוח.

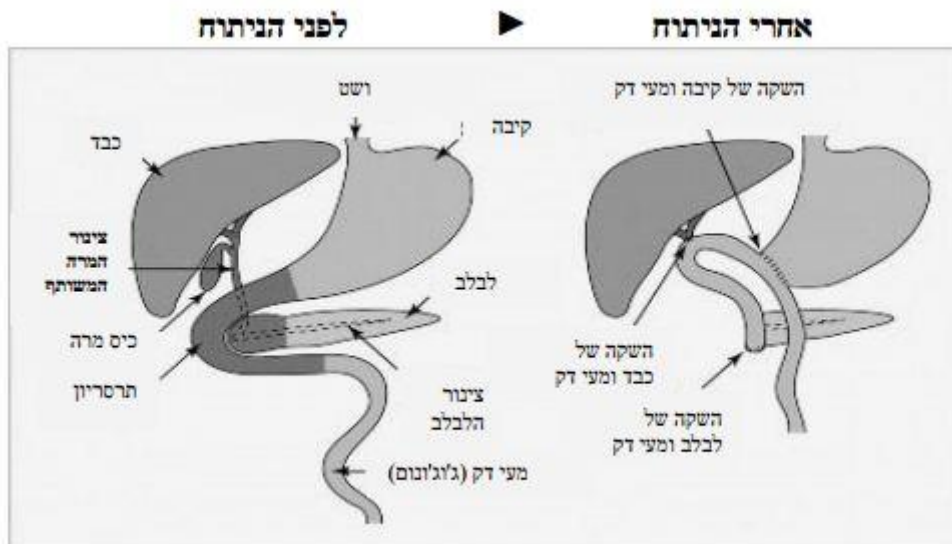
רקע

הבלב הינו בלוטה הנמצאת מאחורי הקיבה, אורכו כ-15 ס"מ. ראש הבלב חבוק על ידי קשת התריסריון וזנבו מגיע עד הטחול. הבלב מסייע בתהליך העיכול באמצעות הפרשת מיצי עיכול אל התריסריון. בנוסף, הבלב מפריש לזרם הדם הורמונים חשובים כמו אינסולין וגלוקגון. הורמונים אלו מסייעים לוויסות רמת הסוכר בדם.

מה עושים בניתוח ?

מטרתו העיקרית של הניתוח לכריתת ראש הבלב הינה להסיר גידול או נגע טרום סרטני מראש הבלב, מצינור המרה או מהתריסריון.

בתחילת הניתוח, המנתח מבצע הערכת מצב ראש הבלב והרקמות הסמוכות לו. בדיקה זו חשובה על מנת לראות האם ניתן לבצע את הניתוח כמתוכנן. לעיתים מתברר שמיקומו ואופיו של הגידול אינם מאפשרים את הניתוח, ואז מסיימים את הפעולה בשלב זה. במידה וניתן להמשיך בניתוח, המנתח מבצע פתיחת הבטן בחתך אורכי או רוחבי. הניתוח מערב את ראש הבלב ואיברים נוספים בחלל הבטן. האיברים הנכללים בדרך כלל בניתוח הם: הבלב, הקיבה, התריסריון, צינור המרה, כיס המרה, המעי הדק ובלוטות לימפה באזור הניתוח. לאחר מכן, המנתח משחזר את מערכת העיכול על ידי חיבור החלק הנותר של הבלב, הקיבה וצינור המרה למעי הדק. חיבור זה מחדש רציפות מערכת העיכול ומאפשר למיצי העיכול והמרה לזרום לדרכי העיכול.

הכנה לניתוח:

הרופא המפנה אותך לביצוע הניתוח ייתן לך הנחיות לביצוע סדרת בדיקות (בדיקות דם ושתן, צילום חזה ועוד). עליך לקבוע תור למרפאת 'טרום ניתוח' בשערי צדק.

כאשר יש בידך את תוצאות הבדיקות, עליך להגיע למרפאת 'טרום ניתוח' בקומה 5.

בהגיעך למרפאה, הבא עמך:

- ✓ הפנייה לאשפוז.
- ✓ התחייבות לאשפוז מקופת חולים או סידור כספי אחר.
- ✓ תעודת זהות / דרכון בתוקף לתושבי חוץ.
- ✓ תשובות בדיקות דם ושתן, צילום חזה ואק"ג.
- ✓ תשובות CT או כל בדיקה אחרת שהתבקשת לבצע לקראת הניתוח.
- ✓ אם קיימות מחלות רקע תתבקש להביא אישורים רפואיים נוספים כגון: אישור רופא קרדיולוג ורופא ריאות.
- ✓ מכתב מרופא מטפל.
- ✓ עבור מטופל שאינו בר חתימה יש לדאוג למינוי אפוטרופוס. ביום הקבלה בטרם ניתוח יש לבוא עם האפוטרופוס וצו מינוי אפוטרופוס.

במרפאה טרום ניתוחית:

תקבל זימון למרפאת טרום ניתוח על ידי מזכירות המחלקה (טל' 02-6666465). תהליך הקליטה במרפאה הטרם ניתוחית נמשך מספר שעות, על כן יש להיערך בהתאם.

- תתקבל על ידי אחות שתבצע מדידת דופק, לחץ דם ומשקל, תשלם בדיקות חסרות ותיתן הדרכה.
- תיבדק על ידי רופא כירורג, תקבל הסבר על מהות הניתוח ותתבקש לחתום על טופס הסכמה לניתוח.
- תיבדק על ידי רופא מרדים שייתן הסבר על מטרת ההרדמה וסוג ההרדמה ויחתים אותך על טופס ההסכמה להרדמה.
- ממרפאת 'טרם ניתוח' תישלח להדרכה במחלקה הכירורגית, שם תיפגש עם אחות מהמחלקה שתדריך אותך לקראת הניתוח: הכנה, מהלך וההחלמה הצפויה. תינתן לך ולמלווידך הזדמנות לשאול כל שאלה. בסיום ההדרכה תמסור לך האחות דף הדרכה מסכם.
- בסיום תהליך הקליטה לקראת הניתוח תחזור לביתך.
- תקבל המלצה על הפסקת עישון ושתיית אלכוהול.
- תקבל הדרכה לשימוש במכשיר Tri-Flow המכשיר מיעד לתרגול נשימה ע"מ לחזק את הריאות לאחר ניתוח ולמנוע סיבוכים כמו דלקת ראות.
- תקבל המלצה על תוספת הזנה ב-NUTRITION-IMMUNO (בחולים אונקולוגיים) IMPACT למשך 5-7 ימים.

צוות טרום ניתוח ייצור עמך קשר ויודיע לך על תאריך הניתוח.

יום לפני הניתוח:

- עליך להגיע למחלקת כירורגיה כללית בקומה 6, בתאריך ובשעה שתקבל ממרפאת "טרם ניתוח".
- מומלץ להביא ציוד אישי כגון: כלי רחצה, חלוק עליון ונעלי בית
- יש להימנע מהבאת חפצי ערך, כסף ותכשיטים
- צוות המחלקה יקבל אותך וישלים את ההכנות לניתוח:
- יותקן לך עירוני למתן נוזלים
- יתבצעו בדיקות דם

- בכדי למנוע היווצרות קרישי דם ורידיים ננקטות מספר פעולות :
  - ✓ שימוש בגרביים אלסטיות בזמן הניתוח
  - ✓ מתן תרופות לדילול הדם (לרוב –Clexan - בהזרקה תת עורית) ערב לפני הניתוח ולאחריו
  - ✓ משך הטיפול יכול להשתנות לפי סוג הניתוח ובהתאם למצבך
- החל מחצות (00:00) תהיה בצום של אוכל מוצק. מותרת שתיה של נוזלים צלולים עד שעתיים לפני ניתוח.
- בערב הניתוח תקבל לשתות 2 כוסות של משקה אנרגיה (למעט בחולים סכרתיים).

בוקר הניתוח:

- תתבקש לשתות 2 כוסות נוספות של משקה אנרגיה שעתיים לפני ניתוח (למעט בחולים סכרתיים).
- מעבר לחדר ניתוח תהיה בהתאם לזימון מחדר ניתוח, על פי רשימת הניתוחים שנקבעה על ידי הרופא המנתח.
- האחות המטפלת תבקשך לרחוץ רחצה יסודית וללבוש כתונת ללא בגדים תחתונים
- אם יש עמך דברי ערך, תתבקש להעבירם לבן משפחה / מלווה. במידה שלא נוכח בן משפחה, יופקדו חפצי הערך במחלקת ביטחון על פי נוהל
- האחות תיתן לך תרופות קבועות מעבר לחדר ניתוח מתבצע בהתאם לזימון על פי רשימת ניתוחים מסודרת
- בשעה היעודה תתבקש על ידי האחות להסיר איפור, לק, משקפיים, שעון, תכשיטים, עדשות מגע, שיניים תותבות ומכשיר שמיעה
- לפני המעבר לחדר ניתוח אחות תשים לך ברגליים במכשיר WIZAIR - המעודד את זרימת הדם למניעת קרישי דם, בזמן הניתוח ולאחריו.
- שליח ייעודי יגיע להעביר אותך לחדר ניתוח. ההעברה מתבצעת כשאתה שוכב במיטתך.
- אחות הקבלה בחדר הניתוח תאמת את פרטיך, תוודא שנעשו כל ההכנות הנדרשות לניתוח וכן תדריך אותך ותענה על שאלותיך.
- בחדר הקבלה תיפגש ותשוחח עם הרופא המרדים אשר יהיה איתך בניתוח
- בני המשפחה מוזמנים להמתין בחדר המתנה הסמוך לחדר הניתוח. בתום הניתוח יצא המנתח לעדכן את בני המשפחה.

לאחר הניתוח:

- תועבר ליחידת התאוששות הסמוך לחדר ניתוח ולחדר המתנה בו מחכים מלוויך.
- ביחידת ההתאוששות תהיה תחת השגחת אחות שתבצע מדידות ומעקב לחץ דם, דופק, נשימה, רווית חמצן בדם ועוד.
- האחות תבדוק את חבישת פצע הניתוח ותנהל מעקב אחר מתן שתן וכמות הפרשה המתנקזת מאזור הניתוח. אם מופיעים כאבים או בחילות אנא יידע את האחות המטפלת על מנת שתיתן לך טיפול מתאים.
- חשוב שתדע - בחדר הניתוח מותקנים לך צנתרים לטיפול וניטור :
  - נקזים שמטרתם לנקז את הפרשות מאזור הניתוח.
  - עירוני תוך וורידי למתן נוזלים ותרופות נחוצות.
  - צנתר לניקוז השתן מדרכי השתן.
  - ייתכן שתותקן לך זונדה (צינורית המוחדרת מהאף עד לקיבה) לניקוז הפרשות ממערכת העיכול העליונה.

- בתאום עם האחות בחדר התאוששות יוכל מלווה אחד להיכנס לחדר התאוששות לשהות בצדך.
  - לפי הצורך עירווי ייעודי (אפידוראלי או ורידי) להזלפת תרופות לטיפול בכאב.
- ביחידת התאוששות תשהה עד הבוקר שלמחרת הניתוח. לאחר מכן כאשר מצבך יאפשר, ובאישור רופא, תועבר מיחידת ההתאוששות למחלקה.

במחלקה:

משך האשפוז במחלקה לאחר הניתוח כעשרה ימים .

במחלקה תתקבל על ידי אחות אשר תעקוב אחר מצבך. יילקחו בדיקות דם לפי הצורך.

לאחר הניתוח תקבל נוזלים ותרופות דרך הוריד.

מספר פעמים ביום תיבדק רמת הסוכר לצורך מעקב וטיפול בעת הצורך.

החזרה לכלכלה נעשית בהדרגה: ביום שלאחר הניתוח תתחיל לשתות מים ונוזלים צלולים ולמחרת, אם תרגיש טוב תוכל לחזור לכלכלה רגילה.

צנתר שתן יוצא בוקר למחרת הניתוח.

הנקזים יוצאו ככול הנראה בימים 3 עד 5 לאחר הניתוח.

כאב

רמת הכאב נמדדת בסולם מ 1-10. בכל מספר שעות תאמוד האחות בעזרתך את עוצמת כאביך.

על פי עוצמת הכאב, תקבל תרופות משככות כאב דרך עירווי או דרך הפה, לפי המצב. אם תסבול מכאב גם לאחר קבלת התרופות, דווח על כך לאחות המטפלת על מנת שתוכל לשקול הוספת / שינוי תרופה.

לרוב, שיכוך הכאבים מתבצע בעזרת מכשיר PCA (Patient Controlled Analgesia) המאפשר לך לשלוט בכאב. המכשיר מחובר לעירווי לווריד, או לחלל האפידוראלי הנמצא בעמוד השדרה. המכשיר מכוון כך שיזליף לגופך תרופות משככות כאב באופן קבוע ובנוסף מאפשר לך להוסיף כמות מסוימת של תרופה עם התגברות הכאב.

אל דאגה: המכשיר מונע ממך להוסיף כמות תרופה הגבוהה מהמותר.

ניידות

כחלק מתהליך ההחלמה ועל מנת למנוע סיבוכים הנובעים משכיבה ממושכת, ישנה חשיבות רבה לניידות ותנועה מוקדמות. **ירידה ראשונה מהמיטה לאחר הניתוח תתבצע בליווי אחות: אל תנסה לרדת לבדך מהמיטה!**

ניידות כוללת:

- ירידה מהמיטה על מנת לקצר את זמן השכיבה בתנוחה קבועה
  - שהייה ממושכת מחוץ למיטה
  - הליכה
- למחרת הניתוח יגיע אליך פיזיותרפיסט לטיפול והדרכה בתרגילי נשימה, על מנת לשמור על אוורור הריאות.

רחצה

שמירה על היגיינה חשובה במניעת זיהומים: מדי יום תקבל עזרה על פי הצורך ברחצה ע"י איש צוות מהמחלקה.

הטיפול בחדר הניתוח

הסרת החבישה מתבצעת לרוב כ 24 שעות לאחר הניתוח, לפי מצב החתך והוראות הרופא. בתקופה הסמוכה לניתוח, אזור החתך עדיין אדום ומעט נפוח. צפוי שיפור ככל שחולף הזמן. בכדי למנוע חדירת זיהומים, ישנה חשיבות גבוהה לשטיפה נכונה במים וסבון. האחות תדריך אותך כיצד לבצע את השטיפה והייבוש לאחריה.

לעיתים ייתכן במהלך האשפוז צורך בבדיקות הדמיה ו/או בדיקות דם מיוחדות, במטרה למנוע סיבוכים אפשריים. הצוות עוקב אחר מצבך באופן יומיומי על מנת להתאים את הבדיקות הדרושות.

שירות רווחה

אנו מודעים לכך שהתקופה סביב הניתוח עלולה לגרום לקשיים המצריכים הערכת מצב מחודשת. לרשותך ולרשות משפחתך נמצאת במחלקה עובדת סוציאלית ללווי, תמיכה, מידע, סיוע במיצוי זכויות, תכנון האשפוז והשחרור והפניה לגורמים בקהילה. ניתן ליצור קשר עם העובדת הסוציאלית בעזרת האחות המטפלת או מזכירת המחלקה.

שחרור:

תקבל מכתב מסכם ובו המלצות להמשך טיפול בקהילה תוך ציון תאריך לביקור במרפאה הכירורגית לשם בדיקה, מעקב והוצאת תפרים/סיכות. ניתן להזמין תור דרך זימון תורים בטל: 02-6555999. לביקור זה יש להביא התחייבות מקופת-חולים ומכתב שחרור.

כיצד לנהוג בבית:

חשוב ליידיע את הרופא המטפל בקהילה אודות הניתוח שעברת. יש לשמור על ניקיון מרבי של אזור הניתוח על ידי רחצה יומית במים וסבון. חשוב להמשיך טיפול ומעקב לפי ההנחיות במכתב השחרור. במידה ויש כאבים ניתן לקחת משככי כאבים לפי הנחיות הרופא. ניתן לחזור בהדרגה לפעילות גופנית. מומלץ להימנע מעבודה פיזית קשה או פעילות ספורטיבית עד לקבלת אישור מהרופא המנתח.

תזונה בבית:

תקבל מדיאטנית הדרכה שתותאם לך באופן אישי לפני השחרור. בתקופה לאחר השחרור רצוי לאכול ארוחות קטנות לעיתים תכופות 4-6 פעמים ביום. יש להקפיד לאכול לאט וללעוס היטב. בשל השינויים במערכת העיכול והוצאת חלק מהלב, האחראי לייצור אנזימים במערכת העיכול, ייתכנו הפרעות בעיכול ובספיגת המזון בשבועות הראשונים לאחר הניתוח. הדבר יבוא לידי ביטוי ביציאות שומניות וחיוורות. בנוסף, ייתכן ותזדקק לכמוסות המכילות אנזימי לבלב. בשבועות הראשונים אחרי הניתוח, נוטים רוב המטופלים לאבד משקל. עלייה במשקל צפויה תוך שלושה חודשים לאחר הניתוח. לעיתים מתפתחת סוכרת בעקבות הוצאת חלק מהלב, ואז נדרשת כלכלה המותאמת למחלת הסוכרת וטיפול בזריקות אינסולין.

יש לפנות לרופא / חדר מיון אם מופיעים:

✓	אודם ורגישות סביב החתך
✓	הפרשה מוגלתית מהחתך
✓	חום גוף מעל 38°
✓	כאבי בטן מתגברים
✓	עיוותים המלווים בבחילה
✓	הקאות
✓	תפיחות בטנית או עצירות

**בכל שאלה ובעיה ניתן להתייעץ עם צוות המחלקת כירורגיה כללית, בכל שעה ובכל ימות השבוע.
 בטל: 02-6555769, 02-6555569.**

בברכת החלמה מהירה

מצוות היחידה הטרומ ניתוחית והמחלקה כירורגיה

*דף המידע אינו מחליף את ההסבר שיינתן ע"י הרופא ואינו מחליף את דף ההסכמה לניתוח.

עריכה: לאה חייט – אחות כירורגיה תיקוף רפואי: פרופ' חיים בן מנחם – מנהל יחידה בכירורגיה